

Tomczak, Andrzej

Julian Janczak (1932-1995)

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 40/4, 85-86

1995

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JULIAN JANCZAK
(16 II 1932–11 I 1995)

W styczniu 1995 r. zmarł we Wrocławiu prof. dr hab. Julian Janczak. Urodzony w Grodnie, po wojnie osiadł na stałe we Wrocławiu, gdzie w 1956 r. uzyskał magisterium na seminarium prof. Józefa Gierowskiego. W 6 lat później doktoryzował się u prof. Stefana Inglota z historii gospodarczej, a w 1969 – habilitował, w tym że habilitacja objęła także drugą specjalność – geografię historyczną. W 1971 r. został docentem a w 1986 – profesorem.

Od 1957 r. wszedł do Pracowni Atlasu Historycznego Śląska, w 1973 r. został jej kierownikiem i pozostawał nim do likwidacji tej placówki w 1992 r. W następnym roku został profesorem w Katedrze Etnologii Uniwersytetu Wrocławskiego. Już wcześniej prowadził wykłady na Wydziale Nauk Przyrodniczych i na Wydziale Historycznym Uniwersytetu.

Był historykiem gospodarczym, ale bardziej geografem historycznym. Przynajmniej w 17 pracach zajmował się charakterystyką środowiska przyrodniczego w aspekcie historycznym, głównie Śląska, ale i całej Polski. Do ważniejszych jego prac z tego zakresu należą: *Podziały administracyjne i środowisko geograficzne Śląska i Przemiany w środowisku geograficznym i krajobrazie Śląska w drugiej połowie XIX w.*, wreszcie – *Człowiek i przyroda* – synteza obejmująca dzieje Śląska w tym aspekcie w przekroju tysiąclecia. Uzupełnieniem tej ostatniej jest opracowanie *Antropologiczne przemiany środowiska przyrodniczego Dolnego Śląska (kilka refleksji historyka)*.

Był redaktorem i współautorem *Atlasu Śląska w końcu XVIII w.* oraz wielu map ściennych używanych w dydaktyce. Mapami dał swój wkład także do *Historii Śląska* i do *Historii Polski*.

Geografia historyczna doprowadziła go do tematyki dziejów kartografii. W 1976 r. opracował odkrywczą syntezę *Zarys dziejów kartografii śląskiej do końca XVIII wieku*. Recenzował ważne publikacje z tego zakresu (*Katalog dawnych map Rzeczypospolitej Polskiej w kolekcji Emeryka Hutten Czapskiego i w innych zbiorach t. I* oraz *Zbiory kartograficzne Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu*). Prezentował na konferencjach poszczególne zabytki kartografii, redagował

Katalog Map Zarządu Regulacji Rzeki Odry (XVIII–XIX w.), opracował *Obraz Sudetów w dawnej kartografii oraz Ziemia kłodzka w dawnej kartografii*.

Położył wielkie zasługi wokół organizacji badań z zakresu historii kartografii. W 1965 r. został kierownikiem powstałego wówczas Zespołu Historii Kartografii przy Zakładzie Historii Nauki i Techniki PAN, obecnie Instytucie Historii Nauki PAN i kierował nim do samej śmierci. Organizowane niemal corocznie konferencje historyków kartografii, którym przewodniczył zawsze Profesor, walnie przyczyniły się do ożywienia badań w tej dyscyplinie. Dorobkiem tych konferencji jest siedem tomów wydawnictwa seryjnego „Z dziejów kartografii”. Większość tomów redagował sam Przewodniczący Zespołu.

Julian Janczak nie stronił zresztą w ogóle od organizacji życia naukowego. Udzielał się we Wrocławskim Oddziale Polskiego Towarzystwa Historycznego, we Wrocławskim Towarzystwie Naukowym, był ostatnio przewodniczącym Komisji Geografii Historycznej przy Komitecie Nauk Historycznych PAN, od roku 1975 członkiem Rady Naukowej Instytutu Geografii Historycznej Kościoła w Polsce na KUL-u. W Oddziale PAN we Wrocławiu działał w Komisji Nauk o Ziemi i w Sekcji Kartograficznej tej Komisji. Ostatnio był też członkiem Rady Naukowej Centrum Badań Śląskoznawczych i Bohemistycznych na Uniwersytecie Wrocławskim. Blisko współpracował z Polskim Towarzystwem Turystyczno-Krajoznawczym.

Współpraca z tym ostatnim wiązała się z zamiłowaniem krajoznawczymi Profesora. Rozkochany w Śląsku, a zwłaszcza w Karkonoszach, pozostawił w swoim dorobku wiele opracowań popularnonaukowych, dotyczących różnych regionów Śląska, pasm górskich, również dawnej turystyki.

Należał do ludzi niezmiernie pracowitych. Jego dorobek zamyka się liczbą ponad 500 publikacji naukowych i popularnych.

Pozostawił po sobie pamięć nie tylko wybitnego uczonego, świetnego znawcy dziejów Śląska, znakomitego geografa historycznego i historyka kartografii. Także człowieka otwartego, pełnego humoru, zycziwego bliźnim¹.

Andrzej Tomczak
(Toruń)

Przypis

¹ O Julianie Janczaku zob. Teresa B o g a c z , Beata K o n o p s k a : *Prof. dr hab. Julian Janczak (16 II 1932–11 I 1995)*. W: „Z dziejów kartografii” t. VII pod red. J. Ostrowskiego i W. Wernerowej. Warszawa 1995 s. 13–17; A. T o m c z a k : *Julian Janczak – 20 lat Zespołu Historii Kartografii Instytutu Historii Nauki PAN*. Tamże s. 19–28. Pełna bibliografia prac Juliana Janczaka ma zostać opublikowana w 7 tomie „Śląskiego Labiryntu Krajoznawczego”.